

Wspomnienie o Profesor Marii Dąbskiej

Prof. dr hab. med. Maria Dąbska była lekarzem specjalistą patomorfologiem onkologiem. Jej pasją życiową była diagnostyka nowotworów. Pracowała w Zakładzie Patologii Nowotworów w Instytucie Onkologii w Warszawie, w którym zdobyła wiedzę w dziedzinie histopatologii onkologicznej. Jej Mentorem był prof. Józef Laskowski. Pod Jego kierunkiem nauczyła się diagnozować nowotwory oraz łączyć obraz mikroskopowy z obrazem klinicznym.

Rozwijała nową dziedzinę w patomorfologii, wprowadzoną przez prof. Józefa Laskowskiego, zwaną histokliniką, która była zwiastunem późniejszego światowego kierunku w patologii, zwanego patologią kliniczną (*surgical pathology*).

Prof. M. Dąbska, pracując w Instytucie Onkologii, przeszła drogę rozwoju naukowego, zdobywając kolejno tytuły i stopnie naukowe: adiunkta, docenta i profesora. Prof. Tadeusz Koszarowski, doceniając Jej wiedzę oraz umiejętności organizacyjne, powołał Ją na stanowisko kierownika Zakładu Patologii. Pani Profesor kierowała Zakładem Patologii Nowotworów w latach 1970–1982. Dzięki Jej dużemu osobistemu zaangażowaniu Zakład Patologii Nowotworów Instytutu Onkologii w Warszawie przy ul. Wawelskiej stał się ośrodkiem referencyjnym i edukacyjnym w dziedzinie histopatologii onkologicznej dla lekarzy patomorfologów i onkologów w Polsce. Organizowane pod Jej kierunkiem kursy dla patomorfologów prezentowały wysoki poziom naukowy. Uczestniczący w nich lekarze mieli okazję zdobyć praktyczną i aktualną wiedzę onkologiczną. Prof. M. Dąbska, mimo iż większość czasu spędzała przy mikroskopie, była zawsze blisko pacjentów. Na bieżąco kontaktowała się z onkologami, poznając dane kliniczne, obraz endoskopowy czy radiologiczny lub inne istotne informacje na temat przebiegu procesu chorobowego poszczególnych przypadków. Za każdym preparatem mikroskopowym widziała pacjenta, który oczekiwał na Jej diagnozę, decydującą o wyborze metody leczenia. Prof. M. Dąbska była członkiem interdyscyplinarnego zespołu diagnostyczno-leczniczego, który

w owych czasach był nowoczesnym kierunkiem postępowania terapeutycznego rozwiniętym w Instytucie Onkologii. Jedną z form konsultacji kliniczno-patologicznych były kominki odbywające się dwa razy w tygodniu, na których zbierali się wszyscy lekarze. Każdy przypadek był referowany i komentowany przez prof. Marię Dąbską lub pozostałych pracowników Zakładu Patologii Nowotworów. Ta forma konsultacji i wzajemnej edukacji była kontynuowana

w kolejnych latach pod baczным okiem prof. Andrzeja Kułakowskiego. Prof. Maria Dąbska miała duży udział w rozwoju cytologii w diagnostyce nowotworów i wprowadzaniu tej metody w Instytucie Onkologii w Warszawie.

Przez wszystkie lata pracy w Instytucie Onkologii w Warszawie Pani Profesor dała się poznać jako mądra, inteligenta i elegancka kobieta, która w swoim postępowaniu wykazywała wiele taktu i rozważli, rozwiązując problemy merytoryczne, naukowe, jak i organizacyjne.

Prof. Maria Dąbska urodziła się 20 lipca 1921 roku w Brodnicy, zmarła 20 lipca 2014 roku; żyła 93 lata. W czasie II wojny światowej brała udział w podziemnym ruchu niepodległościowym w Warszawie. Walczyła w Powstaniu Warszawskim jako członek Armii Krajowej. Po wojnie studiowała na Akademii Medycznej w Gdańsku. Wiedzę z zakresu patomorfologii zdobywała najpierw w Gdańsku, pod kierunkiem prof. Wilhelma Czarnockiego, a następnie w Instytucie Onkologii w Warszawie. W 1957 r. odbyła półroczny staż na Uniwersytecie w Leeds, u wybitnego onkopatologa prof. Ruperta Alana Willisa. W latach późniejszych, jako doświadczony patomorfolog onkolog, była przyjmowana z najwyższymi honorami na uniwersytetach medycznych w Londynie, Sztokholmie, Bonn, Rochester i Stanford. W latach 80. z powodu wprowadzenia stanu wojennego zdecydowała się na emigrację: najpierw była w Niemczech, potem w USA. W wieku 85 lat przeprowadziła się z Florydy do Warszawy [1]. Do końca zainteresowana była zmianami, jakie zachodziły w obu związanych ze sobą obszarach medycznych, jakimi są patomorfologia i onkologia.

Osiągnięcia zawodowe prof. Marii Dąbskiej wiązały się z okresem rozwoju Zakładu Patologii Nowotworów Instytutu Onkologii w Warszawie w latach 60–80. Pani Profesor rozpoznawała nowotwory, poznawała ich histogenezę oraz dokonywała pionierskich opisów w literaturze światowej. W 1969 r. opublikowała pracę w międzynarodowym czasopiśmie *Cancer* [2] i monografię w Polskiej Akademii Nauk, poświęconą badaniom nad zebranymi w Instytucie Onkologii w Warszawie przy ul. Wawelskiej 15 przypadkami wcześniej nierozpoznanego i błędnie zdiagnozowanego nowotworu. Został on nazwany „guzem Dąbskiej”. Guz Dąbskiej to bardzo rzadki nowotwór tkanek miękkich, występujący głównie u dzieci, na kończynach lub w obrębie głowy, szyi, jąder lub w innych lokalizacjach, w formie skórnej lub rozlanej. Nowotwór ten zazwyczaj nie jest złośliwy, leczenie polega na resekcji chirurgicznej. Mimo wprowadzonej nazwy angielskiej *malignant endovascular papillary angioendothelioma* do dnia dzisiejszego znany jest jako „The Dabska Tumor” [3].

Kolejny pionierski opis patokliniczny i radiologiczny dotyczył torbieli aneurymatycznej kości. Zawarty on został w publikacji prof. Marii Dąbskiej i prof. Janusza Buraczewskiego w 1969 roku [4]. Następnie w 1977 roku prof. Maria Dąbska, na podstawie opisu 10 przypadków, ostatecznie wprowadziła termin *parachordoma* [5] (pierwszego opisu tego guza *chordoma periphericum* dokonał Laskowski w 1951 roku). Równie istotnym wkładem do polskiej onkologii były charakterystyki zmian skórnych, szczególnie wydłużających się z przydatków, jak *keratoacanthoma* [6], *ecrine spiradenoma* i raka podstawnomórkowego. Tematem kolejnego opracowania była zmiana melanocytarna typu znamienia Spitz. Prof. Maria Dąbska w 1956 roku scharakteryzowała tę zmianę na 23 przypadkach (pierwsza publikacja S. Spitz powstała w 1948 roku na 13 przypadkach w *Am J Path*), opisując szczegółowo warianty komórkowe tego znamienia [7]. Kolejne osiągnięcia prof. Marii Dąbskiej dotyczyły mięsaków tkanek miękkich i kości. Nowotwór określony terminem *aponeurotic sarcoma* został opisany w polskich czasopismach, najpierw zdefiniowany przez Laskowskiego w 1961 roku [8], a następnie przez Dąbską w 1973 roku [9]. Mięśaka tego równocześnie opisał Enzinger w 1970 roku pod nazwą mięśaka epitelioidnego. Kolejne badania naukowe wynikające z pracy patomorfologa diagnosty dotyczyły nowotworów kości [10–13]. Zawierały one opisy patomorfologiczne tych nowotworów wraz z badaniami ultrastruktury w mikroskopie elektronowym.

Prof. Maria Dąbska brała czynny udział w organizowaniu Polskiego Towarzystwa Patologów i do końca zainteresowana była jego działalnością. W znaczący sposób przyczyniła

się do rozwoju patomorfologii onkologicznej i określenia miejsca patomorfologa w onkologii. Jest Ona najbardziej doświadczoną i uznaną na świecie spośród polskich patomorfologów, uhonorowaną eponimem medycznym [14].

Prof. Maria Dąbska była Członkiem Honorowym Polskiego Towarzystwa Patologów i Członkiem Honorowym Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Onkologicznego.

Z okazji Święta Niepodległości 11 listopada 2012 roku Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski odznaczył Profesor Marię Dąbską Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski za wybitne osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej i działalności dydaktycznej, za zasługi na rzecz rozwoju nauk medycznych w Polsce i na świecie oraz budowanie fundamentów polskiej onkologii.

Niestety, nie miałam możliwości współpracy z prof. Marią Dąbską. W 1982 roku, gdy ja rozpoczęłam pracę w Zakładzie Patologii Nowotworów Instytutu Onkologii w Warszawie, Pani Profesor już odeszła z Instytutu Onkologii. Szacunek dla Pani Profesor i pamięć o Niej pozostanie wśród nas.

Prof. Anna Nasierowska-Guttmejer

Prezes Polskiego Towarzystwa Patologów
Zakład Patomorfologii Centralnego Szpitala Klinicznego MSW
w Warszawie
e-mail: anna.guttmejer@gmail.com

Piśmiennictwo

1. Historia. Strona internetowa Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. Marszałkowskiej 68/70 w Warszawie. www.marszalkowska.eu. [dostęp 2012-05-14].
2. Dabska M. Malignant endovascular papillary angioendothelioma of the skin in childhood. Clinicopathological study of 6 cases. *Cancer* 1969; 24: 503–510.
3. Schwartz RA, Dabski C, Dabska M. The Dabska tumor: a thirty-year retrospect. *Dermatology* 2000; 201: 1–5.
4. Dabska M, Buraczewski J. Aneurysmal bone cyst. Pathology, clinical course and radiologic appearances. *Cancer* 1969; 23: 371–389.
5. Dabska M. Parachordoma: a new clinicopathologic entity. *Cancer* 1977; 40: 1586–1592.
6. Dabska M. Keratoacanthoma. *Wiad Lek* 1965; 18: 1249–1250.
7. Dabska M. Melanoma juvenile. *Nowotwory* 1956; 6: 103–112.
8. Laskowski J. Aponeurotic sarcoma. *Pol Med J* 1971; 10: 1–11.
9. Dabska M, Meyza J, Nowacki M. Sarcoma aponeuroticum (sarkoma of the aponeurosis). *Pol Tyg Lek* 1973; 28: 99–102.
10. Dabska M, Huvos AG. Mesenchymal chondrosarcoma of the young. *Virchows Arch A Pathol Anat Histopathol* 1983; 399: 89–104.
11. Sieiński W, Dabska M. Osteogenic sarkoma according to the materials of the Department of Pathology of the Warsaw Oncological Institute for the years 1948–1977. *Nowotwory* 1979; Suppl: 47–52.
12. Dabska M. Osteogenic sarcoma and its morphological “masks”. *Nowotwory*. 1979; Suppl: 35–46.
13. Pietrow D, Jeziorska M, Dabska M. The usefulness of electron microscopy in the diagnosis of some selected cases of soft tissue tumors. *Acta Med Pol* 1979; 20: 449–450.
14. Schwartz RA, Janniger EJ. On being a pathologist: Maria Dąbska — the woman behind the eponym, a pioneer in pathology. *Hum Pathol* 2011; 42: 913–917.